

Paraules de benvinguda
pronunciades pel Dr. Joan Martí
Rector de la Universitat

Excelentísimo Señor Secretario de Estado de Universidades e Investigación del Ministerio de Educación y Ciencia,
Honorable Comissionat per a Universitats i Recerca,
Senyor President del Consell Econòmic,
Estimats companys i companyes universitaris,
Digníssimes autoritats,
Senyores i senyors,

L'acte solemne d'avui culmina una sessió única que hem dividida en tres parts, en què han estat investits els primers —tots ells igualment primers— doctors *honoris causa* de la Universitat Rovira i Virgili. El professor Josep Maria Bricall tanca, doncs, la celebració de l'homenatge unitari.

Ell ha estat rector nostre en els moments finals de l'existència dels estudis universitaris a Tarragona com a Divisió Setena de la Universitat de Barcelona. I fins fa molt pocs dies, ha estat exercint aquest càrrec a l'*alma mater* més antiga i, per tant, de major tradició de Catalunya. Al doctor Josep Maria Bricall li tocà, en el seu relativament llarg mandat, de governar-la en l'especial vigilància que l'esperit de democràcia, de llibertat, de rigor en el compliment dels deures que té la institució més important en els estudis superiors, s'apliqués, tot evitant que es tendís a les desviacions fàcils del corporativisme professional i també d'una múltiple endogàmia; múltiple, en el sentit que no solament n'estem amenaçats com a col·lectiu universitari, sinó que endemés, com a comunitat autònoma que, tot i que ha de reaccionar per tal que sigui reconeguda la seva idiosincràsia i per tal que siguin recuperats els drets que ens corresponen com a poble històricament constituït, ha d'estar amatent, sobretot des de la ciència i la investigació, a no caure en l'autocontemplació, en el lament infructífer perquè és passiu i perquè no es proposa principalment de demostrar amb fets tangibles allò que es vol ésser. Josep Maria Bricall ha practicat sempre de manera impecable un modèlic comportament de profund respecte a la voluntat expressada majoritàriament, fins i tot quan els resultats a què ha conduït la decisió producte de la participació no han estat els que ell hauria desitjat. Sempre ha jugat net, en aquest sentit; mai no ha qüestionat la legitimitat inherent en les resolucions emanades dels sufragis. Mai no s'ha prestat a vel·leïtats amb pretensions de posar-les en dubte. Ha estat i és un exemple paradigmàtic de fidelitat al sistema pel qual ha apostat. Per la qual cosa, i en mesura proporcional a la seva capacitat d'acatament de les voluntats nascudes de la pluralitat d'intencions, s'ha mostrat i es mostra sempre particularment circumspecte en tot allò que ha d'ésser transcendent en qualsevol aspecte de

la vida social. És especialment lloable el seu sentit de responsabilitat que mira d'encomanar a tots els qui l'envolten, no fàcilment convençut de sortir-se'n; més aviat dubtós permanent que serveixin de res els tocs d'alerta que preventivament fa amb tots els qui tracta assíduament o esporàdicament. La *libertas* que encapçala avui l'escut de la Universitat de Barcelona és l'eloqüència d'una reivindicació permanent.

La pruïja del professor Josep Maria Bricall a cridar poc i, en canvi, a mirar d'actuar de manera contundent per tal que se'ns conegui i, doncs, se'ns reconegui més pels resultats a mostrar que no pas per les teories nostàlgiques basades en un passat massa insistentment retret amb impotent enyorança, ha provocat que, com passa sovint amb les grans ments, no se l'hagi entès prou i gens bé, a l'hora de situar-lo ideològicament en el terreny de la lluita per l'autonomia i l'autogovern. I no seré pas jo qui pretengui ara de mirar de col·locar-lo adequadament al lloc que li correspon; per damunt de tot, perquè cap falta que fa, ja que en definitiva el que decideix el pes específic dels qui han tingut i tenen altes responsabilitats són els resultats objectius, no fàcilment palpables ni analitzables en la immediatesa, puix que és necessari el distanciament que permet parlar de perspectiva històrica suficient per a una valoració com cal. Però tampoc no vull provar una classificació de la seva figura, en aquest terreny ni en cap altre, perquè sé que jo mateix en sortiria malparat: primerament, perquè el professor Josep Maria Bricall probablement en quedaria sorprès, fos quin fos el meu judici; i segonament perquè, a més, ni hi estaria gens d'acord, igualment, fos quin fos el meu judici.

El tarannà del doctor Bricall, l'ha conduït a exigir-se sempre mires raonables ambicioses i llunyanes. Per això pot semblar poc interessat per les coses més de casa, si em permet aquesta expressió que em temo que més aviat li deu desagradar; aparenta enganyosament que no es troba prou a gust aquí, amb els seus conciutadans. El problema és tot altre; és que per a Bricall el concepte de *conciudadà* té unes dimensions qualitativament i quantitativament molt distintes de les que normalment se li atorga. El seu esperit obert i desitjós de no perdre's res d'important d'allò que s'esdevé en el món l'ha marcat justament com el rector de les relacions internacionals, qualificatiu utilitzat per a definir-lo curiosament tant en sentit positiu com, malèvolament, o envejósament, aneu a saber, en sentit negatiu. En el nostre país vivim una peculiar esquizofrènia caracteritzada per una voluntat de no cloure'ns en el perímetre del territori nacional barrejada amb un contradictori esperit de campanar que s'espanta davant la proposta de l'obertura d'horitzons. Bricall no ha renunciat mai a res del seu país, però pateix l'ofec de quatre parets estretes i manifesta el rebuig a cantar ininterrompudament les excel·lències incomparables del que som i del que fem amb les corals integrades pels qui ignoren què són i què fan els qui viuen un xic allunyats de nosaltres.

A la Universitat de Barcelona, de dimensions esgarrifoses, li costà d'entrar dignament en la nova vida democràtica a partir dels anys setanta. Tanmateix, la sana crispació dels immediatament anteriors anys seixanta hi facilità els canvis relativament revolucionaris en les relacions acadèmiques i de la gestió. En els anys vuitanta, durant el

mandat del professor Josep Maria Bricall, el repte era aparentment més fàcil, però en el fons molt més complex per les massa sòlides inèrcies a preocupar-nos excessivament de nosaltres mateixos: obrir-se a l'exterior, aquesta era aleshores l'exigència ineludible, que havia, nogenysmenys, de trobar —que troba encara ara— obstacles desmesurats per actituds perillosament egocèntriques. Bricall sabé entendre, amb lloable clarividència i resolució, que en el món d'avui ni la universitat ni cap altra institució, ni encara menys cap nació, no poden arribar a comptar en el concert dels qui marquen els destins de la humanitat, si no és mirant enllà de les pròpies fronteres, saltant-les, obviant-les. El doctor Bricall ha dut a la pràctica un model d'universitat que, ultra encaixar amb el projecte de la Unió Europea, harmonitza amb la realitat d'arreu, amb un exemplar sentit de la solidaritat i de la contribució mútua entre tots els pobles.

Es pot estar d'acord o no estar-hi amb el disseny que n'ha fet, "No-més faltaria!", diria o deu pensar ell mateix. Però no es poden tenir dubtes que ha exercit la funció de rector al servei de la planificació d'alternatives agosarades en la vida acadèmica en general: en la docència, en la recerca, en les relacions amb la societat, en les relacions amb l'empresa, en les relacions amb les altres universitats. Amb la convicció avançada que la migradesa dels recursos de l'administració pública ha d'empènyer a cercar-los en l'aportació dels ciutadans en sentit ampli. Coincidint o no amb el seu programa, ningú que conegui a fons la Universitat de Barcelona no pot negar que ha tingut un impuls sense precedents amb el mandat de Bricall, que l'ha encimbellada al costat de les universitats més importants del món.

Josep Maria Bricall és un home escèptic. Però m'apresso a afegir que ho és en el sentit filosòfic més ortodox, i, consegüentment, jo diria que més positiu. Malament si un intel·lectual no té predisposició natural a ésser escèptic! El doctor Bricall creu, en efecte, que la raó humana és incapaç de conèixer la veritat; això no obstant, no se'n desespera ni se'n meravella. No oblidem que el punt extrem antagònic d'aquesta certitud es troba en el dogmatisme, doctrina que Bricall sempre ha rebutjat com a negació absurda i abominable del lliure pensament. L'escepticisme de Bricall s'alinea en les files progressistes dels qui queden aclaparats de la veritat i contrarietat d'opinions sobre els mateixos problemes. És l'home especialment inclinat al dubte, com Montaigne o com Kant o com els corrents renaixentistes. Solament els qui se senten incòmodes en l'interrogant permanent, els qui necessiten aferrar-se en les fàcils i falses veritats blanques o negres, monolítiques a la fi, confonen el qüestionament de les idees amb la supèrbia, l'orgull o, en un altre sentit, amb una indefinició que no suporten perquè exigeixen a la força que hom estigui *per o contra* de tot, sense estadis intermedis. Res més lluny de l'actitud científica i racional.

El doctor Josep Maria Bricall és la personificació del dubte; i aquest tret que el singularitza ha molestat i molesta molts qui l'han tractat. Més encara, perquè com que no pot amagar el seu gran bagatge intel·lectual; la seva insòlita erudició; una experiència singular, els fa la impressió que —com que troben impossible que amb aquestes virtuts no s'estigui segur de l'humà i del diví— no pot ésser real el que acaben considerant una posició volgudament sarcàstica. Josep Maria

Bricall ha hagut de contestar i de contestar-se davant aquesta incredulitat dels seus interlocutors amb un somriure semànticament equivalent a "no hi ha res a fer; què hi farem!; deixem-ho córrer". Aquesta és una de les expressions de l'acidesa que se li atribueix i, per extensió, d'un inventat pessimisme. Bricall no és ni una cosa ni l'altra; ni àcid ni pessimista; simplement, no s'ha sentit mai obligat a ésser tampoc tot el contrari: dolç i optimista. Ha preferit el camí de la cautela, de no refiar-se de les aparences de les persones ni de les coses. Ha triat la via metodològica de la reflexió i de la interpretació no immediata i superficial. És un home particularment ponderat. Qui coneix el doctor Bricall, encara que sigui només una mica, sap sens dubte que una de les recomanacions que s'autoexigeix és la de *carregar-se de raó* davant qualsevol estratègia que hom es plartegi; frase que hom entén com a propietat seva de pensament i d'expressió i que per a ell no vol mai dir necessàriament tenir-la, la raó; el seu sentit d'aquest concepte és altament dialèctic i cartesià.

He dit suara que Bricall és un home escèptic. En la relació de la nostra Universitat es mostrà també amb aquesta característica. Dubtava... I passà d'una resistència insistent a separar-la de la Universitat de Barcelona a la convicció que era la millor via a seguir. Una convicció —s'ha de dir— *bricalliana*, si em permeten l'adjectiu; és a dir, una *relativa convicció*, en què no s'esvaï del tot la inseguretat, que no m'estranyaria que encara avui tingués.

El seu govern de la Universitat de Barcelona fou el motiu del primer conflicte que es produí en el si de la Rovira i Virgili; conflicte de naixença i general: dels alumnes, del professorat i del personal de l'administració i serveis. Era l'estesa negativa a deixar d'ésser Divisió Setena. Es creia poc que amb la independència hi sortiríem guanyant; i, no ens enganyéssim: des de la perifèria estarem obligats a demostrar contínuament, sense treva, que l'autonomia ens ha d'afavorir; les universitats de les metròpolis no cal que provin res. El rector Bricall inspirava seguretat, fos quina fos l'opinió respecte al seu govern; i d'aquí —entre d'altres motius, com la por al probablement inevitable centralisme de Barcelona— les temences entre el nostre col·lectiu. Per tant, Bricall fou, *malgré lui*, el principal culpable —amb perdó— de la desconfiança en nosaltres mateixos.

Però mai no ha deixat de seguir-nos, d'escoltar-nos i de donar-nos, no consells, que a això s'hi nega, sinó opinions franques a l'entorn dels nostres problemes. Ha estat al nostre costat, fins i tot en les situacions difícils d'un procés de separació, encara no conclòs, en què, amb el realisme que el distingeix i que ha adquirit de la seva experiència política, ha volgut separar nítidament responsabilitats, per evitar malentesos que poguessin lesionar les bones relacions.

És també pel doctor Josep Maria Bricall que la Universitat Rovira i Virgili compta d'entrada amb un bagatge que no tenen les altres universitats de nova creació i que, en conseqüència, gaudim d'una maduresa en tots els àmbits de la vida acadèmica que està molt per damunt del que es pot esperar d'una universitat que tot just té tres anys. I per ell tenim aquí l'ensenyament propi i l'Escola d'Enologia; ensenyament i Escola que festejaven altres localitats catalanes. El rector

Bricall ha estat un impulsor convençut de la necessitat d'incentivar aquest tipus de titulació i de proposar-ne ensems una planificació adequada. En això ha demostrat de tenir un coneixement profund del funcionament de les millors universitats del món i de no conformar-se a seguir la rutina de la passivitat. Bricall ha apostat sempre per un model d'universitat que estigui lligada fortament en la societat; per una raó òbvia per a ell que no s'ha cansat de proclamar: la universitat és de la societat i, doncs, l'ha de servir; li ha de retre comptes; no pot permetre's els luxes de la falta de rendibilitat; s'ha d'imposar d'ésser competitiva i no ha de témer, sinó que ha d'exigir, l'avaluació constant des de dins i des de fora.

Tot el que he dit rememorant el mandat com a rector de la Universitat de Barcelona del professor Josep Maria Bricall, malgrat que el dignifica notablement, no és mèrit suficient perquè hagi rebut la investidura com a doctor *honoris causa* de la Universitat Rovira i Virgili. Ni això, ni tampoc el servei que ha prestat al naixent govern de la Generalitat de Catalunya, com a secretari general de la Presidència durant els anys 1977 a 1979 i com a conseller de Governació del 1979 al 1980, o com a diputat del Parlament de Catalunya de l'any 1984 al 1986. He tingut ocasió de dir i de repetir que aquesta distinció, la més alta que una universitat pot atorgar als qui no formen part directament del seu col·lectiu, ha de recaure sempre en persones que, pel seu prestigi en el món de la investigació i de la docència, de la ciència i del pensament, honorin la institució, que es beneficia en definitiva de poder comptar amb destacats estudiosos i estudioses que l'enalteixen universalment.

I aquest és el cas, indiscutiblement, del professor Josep Maria Bricall. Ja hem sentit els mèrits que ha reportat el padrí del nou doctor *honoris causa*. El doctor en Dret i en Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona Josep Maria Bricall ha estat professor universitari des de 1955. Endegà la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat Autònoma de Barcelona. És un dels millors coneixedors, si no el millor, de l'economia catalana durant la Guerra Civil Espanyola. Ha publicat diversos llibres i articles imprescindibles per a qui vulgui investigar sobre aquest tema. Ha sabut impulsar una constant renovació en la docència i en la recerca universitàries. I, com en el cas dels altres primers doctors *honoris causa* de la nostra Universitat, la Rovira i Virgili no és la primera a distingir-lo amb aquest honor. No debades el professor Bricall ha intervingut decisivament en la planificació de la nova universitat europea i es perfila com el seu més alt representant en la Conferència de Rectors Europeus.

Excelentísimo Señor Elías Fereres, Secretario de Estado de Universidades: permítame que, como rector de esta Universidad, le exprese mi sincero agradecimiento por haber aceptado mi invitación a acompañarnos en ese solemne acto. Su presencia corrobora sin duda alguna la importancia de los méritos de nuestro nuevo doctor *honoris causa*, Josep Maria Bricall. Nos alegramos de que Usted haya querido estar con nosotros en tal efemérides.

Honorable Comissionat per a Universitat i Recerca: us estic igualment agraït que ens feu costat en la celebració d'aquesta cerimònia,

com a màxim representant que sou de la nostra institució catalana. Ambdós dignifiqueu notablement la decisió presa per la Comissió Gestora de la Universitat Rovira i Virgili, a proposta personal meva.

Doctor Josep Maria Bricall, sigueu benvingut en aquesta casa, els fonaments de la qual Vós també heu bastit sòlidament. La Universitat Rovira i Virgili, amb l'acte solemne d'avui, torna simbòlicament a ajuntar-se amb els seus orígens naturals, de's quals mai no ha volgut separar-se.

Tant de bo que siguem capaços d'aprendre del vostre mestratge constant en la fidelitat amb nosaltres mateixos; en la sinceritat en l'anàlisi de la realitat, encara que ens resulti molesta i negativa; en la convicció que servir la ciència i servir la societat en el seu conjunt obliga sovint a no tenir commiseració ni pietat, que no fan sinó alimentar un sentiment d'autocomplaença que frena lamentablement l'avanç dels pobles; del vostre mestratge en la creença que és *allò que fem* i no *allò que diem* el que *ens defineix* i *per què se'ns coneix*.

Moltes gràcies!